

Τριάντα χρόνια στην Ε.Ε.

Γιατί, παρά τις ευνοϊκές συνθήκες, η Ελλάδα έφτασε στην κρίση

Φέτος συμπληρώνονται τριάντα χρόνια από την προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε., τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα), την 1η Ιανουαρίου 1981. Συμπληρώνονται επίσης πενήντα χρόνια από την υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης (Συμφωνία των Αθηνών), το 1961, με την οποία η Ελλάδα κατέστη το πρώτο «συνδεδεμένο μέλος» με την τότε νεοπαγή Κοινότητα. Η Συμφωνία Σύνδεσης άνοιξε ουσιαστικά τη διαδικασία για τη μελλοντική προσχώρηση της χώρας στην Ε.Ε., ως πλήρες μέλος. Το 1961, ένα από τα αιτήματα της χώρας με την υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης ήταν η διασφάλιση χρηματικής ενίσχυσης για την υποβοήθηση της ανάπτυξης. Η Ελλάδα, δηλαδή, ζήτησε από την τότε ΕΟΚ οικονομική ενίσχυση, πόρους για να επιταχύνει την οικονομική της ανάπτυξη (ενίσχυση την οποία τελικά πήρε με χρηματοδοτικό πρωτόκολλο ύψους 125 εκατ. δολαρίων).

Πενήντα χρόνια μετά – φέτος, το 2011 –, η Ελλάδα ζητάει οικονομική ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να μην πτωχεύσει οικονομικά. Βοήθεια αιτούμαστε πενήντα χρόνια μετά, το 2011. Εύκολα θα μπορούσε κάποιος να βγάλει το συμπέρασμα από το γεγονός αυτό ότι η «σύμπραξη» της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα / Ένωση απέτυχε – ή τουλάχιστον να διερωτηθεί: «Είναι δυνατόν, πενήντα χρόνια μετά, η Ελλάδα να βρίσκεται περίπου στο ίδιο σημείο, να ζητάει δηλαδή βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση έστω και για κάπως διαφορετικούς λόγους». Όπως φαίνεται, είναι. Αλλά η «σύμπραξη» της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε άλλο παρά θα μπορούσε να χαρακτηρι-

στεί αποτυχημένη. Η ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση επέλυσε ορισμένα από τα υπαρξιακά προβλήματα της. Απάντησε πρώτα απ' όλα στο υπαρξιακό ερώτημα: «Πού ανήκουμε, πού ανήκει η Ελλάδα, στη Δύση ή την Ανατολή;» – ερώτημα που προσδιόρισε σε σημαντικό βαθμό την ιστορική διαδρομή του νεοελληνικού κράτους, την εσωτερική του μορφολογία, την εξωτερική του αναζήτηση (απ' όπου απορρέει και η Μεγάλη Ιδέα κ.λπ.). Σύμφωνα με την απάντηση αυτή, η Ελλάδα ανήκει στην Ευρώπη με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει – αν και κατάλοιπα του ερωτήματος εξακολουθούν να επιβιώνουν και να εκφράζονται από πολιτικές και κοινωνικές ομάδες. Παράλληλα, η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση (όπως ολοκληρώθηκε με την ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση – ΟΝΕ – το 2000) συνέβαλε καθοριστικά στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας. Γιατί, παρά τη δεινή κρίση που βιώνει η χώρα, δεν θα πρέπει να παραγνωριστεί ότι ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα αναδείχτηκε ανάμεσα στις πρώτες τριάντα περισσότερο αναπτυγμένες χώρες της υφ' ύλης. Ειδικότερα, η συμμετοχή στην Ένωση συνέβαλε αποφασιστικά στην εδραίωση του δημοκρατικού συστήματος, θεσμών και διαδικασιών στη χώρα (και ας μη μας διαφεύγει ότι ο κύριος λόγος για τον οποίο η Ελλάδα επεδίωξε το 1975 την ένταξή της στην Ε.Ε. ήταν η ανάγκη σταθεροποίησης του τότε νεοπαγούς δημοκρατικού συστήματος).

Ταυτόχρονα, η ελληνική συμμετοχή στην Ε.Ε. συνέβαλε στην ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης της χώρας στο περιφερειακό και το παγκόσμιο σύστημα, καθώς και στην οικονομική ανάπτυξή μας – ανάμεσα σε άλλα. Αυτό σήμαινε τη σημαντική μεταφορά πόρων από τον προϋπολο-

“

Η Ελλάδα απέτυχε δραματικά να αξιοποιήσει ευρηματικά τους πόρους, την εσωτερική αγορά, την εξωτερική στήριξη για να προσαρμόσει το οικονομικό και κοινωνικό της σύστημα στις απαιτήσεις, τη δυναμική και τους όρους συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα στην ευρωζώνη

γισμό (Διαρθρωτικά Ταμεία, ΚΑΠ), που έφτασαν στο κολοσσιαίο καθαρό ποσό των περίπου 4 δισ. ευρώ ετησίως. Έτσι, το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας, που τριάντα χρόνια πριν αντιστοιχούσε σε ποσοστό περίπου 52% του μέσου εισοδήματος της Ένωσης, «συνέκλινε» προς τον μέσο όρο της Ε.Ε. (100%) – βεβαίως, πριν από την έκρηξη της οικονομικής κρίσης και την ύφεση που ακολούθησε, η οποία αναπόφευκτα πλέον οδηγεί σε απόκλιση (divergence).

Το κρίσιμο ερώτημα, σε αυτήν τη συγκυρία, είναι το εξής: γιατί, κάτω από αυτές τις ευνοϊκές συνθήκες, η Ελλάδα έφτασε στη δεινή κρίση (χρέους, ελλειμμάτων κ.λπ.) – κρίση που έθεσε σε δοκιμασία τη λειτουργία, ακόμα και τη βιωσιμότητα της ΟΝΕ; Η απάντηση συνοψίζεται στη φράση: «*Τεράστια αποτυχία προσαρμογής*». Με άλλα λόγια, η Ελλάδα, ως χώρα – μέλος της Ε.Ε., απέτυχε δραματικά να αξιοποιήσει ευρηματικά τις συνθήκες αυτές (πόρους, εσωτερική αγορά, εξωτερική στήριξη κ.ά.) για να προσαρμόσει το οικονομικό και κοινωνικό της σύστημα στις απαιτήσεις, τη δυναμική και τους όρους συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (δηλαδή στην ευρωζώνη). Με εξαίρεση την περίοδο 1996-2004, όπου έγινε συστηματική προσπάθεια προσαρμογής / εξευρωπαϊσμού / εκσυγχρονισμού, το υπόλοιπο χρονικό διάστημα η Ελλάδα ακολούθησε πολιτικές και πρακτικές, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό πεδίο, οι οποίες ελάχιστα συμβιβάζονταν με το αίτημα προσαρμογής στην εσωτερική λογική της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Το αποτέλεσμα είναι η κρίση που βιώνουμε σήμερα.

Ο Π. Κ. Ιωακείμιδης είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μέλος του Δ.Σ. του ΕΛΙΑΜΕΠ

ΠΡΟΒΟΛΕΙΣ

Οι εκλογές και το σχοινί

Εάν πρέπει να αλλάξει τώρα κάτι στο Σύνταγμα μας, είναι η διάταξη που δίνει τη δυνατότητα στον εκάστοτε πρωθυπουργό να σπίνει κάλπες όποτε του κάνει κέφι, είτε για να παρατείνει με τερτίπια την παραμονή του στην εξουσία είτε για να αποδράσει από τα δύσκολα. Ακραίο παράδειγμα ήταν ο Κώστας Καραμανλής. Πήρε εντολή δύο φορές να κυβερνήσει τη χώρα οκτώ χρόνια, αλλά δεν παρέμεινε στο Μέγαρο Μαξίμου ούτε εξή.

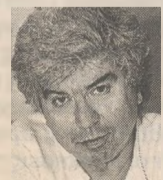
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Γιώργος Παπανδρέου ανέλαβε τη διακυβέρνησή της μόλις πριν από 18 μήνες. Εξή μήνες αργότερα, η χώρα πάτησε το κατώφλι της χρεοκοπίας και ακόμη δεν έχει ξεφύγει από την επικίνδυνη ζώνη. Αντίθετα, κάθε τρεις και λίγο γλιστράει ξανά στο σημείο εκκίνησης. Μέσα σε αυτό το ζοφερό κλίμα, υπάρχουν πολιτικά στελέχη (του κυβερνώντος κόμματος, παρακαλώ) που ρίχνουν στο τραπέζι σενάρια εκλογών. Δεν μιλά για εκείνους που μπλοκάρουν προκειμένου να τρομάξουν τους βουλευτές, αλλά για εκείνους οι οποίοι τα εννοούν. Επιχειρηματολογούν όπου βρεθούν και όπου σταθούν για την ανάγκη ανανέωσης της λαϊκής εντολής και στέλνουν μηνύματα στον Γιώργο Παπανδρέου ότι, το αργότερο μέχρι τον Ιούνιο, πρέπει να στήσει κάλπες, γιατί αυτή θα είναι η τελευταία ευκαιρία του ΠΑΣΟΚ να κερδίσει ξανά εκλογές. Ανεύθυνες κουβέντες από ανεύθυνους ανθρώπους, οι οποίοι επιμένουν να μη θέλουν να δουν ότι η χώρα κινείται εδώ και καιρό σε τεταμένο σχοινί και ήδη έχει αρχίσει να χαλάζεται. Εάν για τον οποιονδήποτε λόγο οδηγηθεί σε εκλογές, το σχοινί θα σπάσει την ημέρα της προκήρυξης και η καταστροφή θα είναι ανυπολόγιστη.

ΑΝΟΡΘΟΔΟΞΑ

Ο Αμλέτος και η ανάπτυξη

Τον Οκτώβριο του 2009 εκλέξαμε μια κυβέρνηση που μας υποσχόταν πως θα γίνουμε η Δανία του Νότου. Αυτό δεν σημαίνει ότι το περιμέναμε να γίνει, μπορεί και να μην το ευχόμασταν κιόλας.

ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στα μέρη μας τα προσδοκώμενα σπανίως σχετίζονται με τα επόμενα. Και Δανία γίναμε από μια άποψη. Μόνον που η δική μας Δανία έχει να κάνει με τη σαιζπηρική της εκδοχή. Την τραγική παράδοση την έχουμε στο αίμα μας, πώς να το κάνουμε; Στην πολιτική μας σκηνή περιφέρονται διάφοροι πρίγκιπες οι οποίοι σε

κάθε τους βήμα αναρωτιούνται αν θα πρέπει να ζει κανείς ή να μη ζει. Για να μην τους φάνε οι τύψεις τρώνονται με τα ρούχα τους. Ολόκληρες κοινωνικές ομάδες, με αλληπάλληλα λιποθυμικά επεισόδια, δείχνουν ως άλλες Οφηλίες να έχουν πάρει τον δρόμο της παραφροσύνης – τον είχαν πάρει προ πολλού εδώ που τα λέμε, απλώς τώρα, εκτός από τα χρήματα μας τελειώσαν και τα προσχήματα. Και όλοι μαζί εν χορώ, πρίγκιπες, Οφηλίες, ένοχοι και αθώοι, συνωμότες, ραδιούργοι και νεκροθάφτες διαπιστώνουμε ότι ναι, όντως, υπάρχει κάτι οσάπο στο βασίλειο της Δανιμαρκίας. Για να μην ξεχάσω και το φάντασμα που εμφανίζεται μέσα στα μαύ-

ρα τα μεσάνυχτα για να μας υπενθυμίσει πως το καθήκον μας είναι να το εκδικηθούμε και να σκοτώσουμε επτέλους τον καταχραστή. Το φάντασμα το έχουμε βαπτίσει ανάπτυξη, ανάκαμψη, ανασυγκρότηση κι άλλα παρόμοια που υποτίθεται πως πρέπει να εμπνέουν αλλά μέχρι τούδε κανέναν δεν εμπνέουν.

Τι να σημαίνει άραγε αυτή η λέξη; Τι μπορεί να σημαίνει η λέξη ανάπτυξη για την ελληνική κοινωνία το 2011; Και πόσο διαφορετική είναι η ανάπτυξη που ονειρευόμαστε το 2011, στα μαύρα μεσάνυχτα του παρόντος, απ' αυτήν που πραγματοποιούσαμε στη δεκαετία του '80, του '90 και το 2000, τότε που την κατακτούσαμε προχωρώντας με όχι και τόσο ελαφριά πηδημάκια προς τον σημερινό γκρεμό;

Το πρώτο που οφείλουμε να κάνουμε είναι να σκοτώσουμε το φάντασμα. Αυτό το τερατάκι που κατασκευάσαμε και το είπαμε ανάπτυξη. Ενας συνδυασμός κράτους μεγέθους και νοοτροπίας υπαρκτού σοσιαλισμού που το στήριζε, και το οποίο στήριζε μια υπερκαταναλωτική κοινωνία. Θα πρέπει να αποφασίσουμε ότι μπορεί να είμαστε ο εξυπνότερος λαός του κόσμου όμως δεν χρειάζεται να παίρνουμε ό,τι χειρότερο κυκλοφορεί στη διεθνή αγορά και να το κάνουμε δικό μας. Το περιμένουμε απ' τους πολιτικούς κι αυτό; Ελάτε τώρα αφού το βλέπετε ότι οι άνθρωποι δεν τα βγάζουν πέρα. Τσακώνονται για τα Μνημόνια και δεν έχουν χρόνο για φαντάσματα. Τρώγονται με τα ρούχα τους για να μην τους φάνε οι τύψεις.